

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑,๑๐๓ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการใช้อนุกรมของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง ๒๙๔ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๑.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑ และเพศชาย จำนวน ๑๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๙

อายุ มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘ อายุ ๔๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗ มีอายุ ๒๐ - ๓๐ ปี จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑ และมีอายุ ต่ำกว่า ๒๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓

ระดับการศึกษา มีการศึกษาอยู่ในระดับปวช./ปวส. จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑ มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน

๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ และมีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๔

อาชีพ มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐ มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ และมีอื่นๆ จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘

รายได้ต่อปี มีรายได้ต่อปี ๑๖๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗ มีรายได้ ๑๒๐,๐๐๑ – ๑๖๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐ มีรายได้ ๘๐,๐๐๐ – ๑๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘ และมีรายได้ต่ำกว่า ๘๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖

๕.๑.๒ รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๑๑ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านทาน การจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๑๑

๒) ด้านปิยวาจา การจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๐๓

๓) ด้านอัตถจริยา การจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๒๑

๔) ด้านสมานัตตตา การจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๐๘

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนมีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนมีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนมีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๕.๑.๔ สรุปปัญหา และอุปสรรค

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรค ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านทาน ขาดความเสียสละตนเองเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน ขาดการเอาใจใส่ในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนด้วยความถูกต้อง และเปนครม และขาดความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

ด้านปิยวาจา ขาดการแนะนำ และให้ความรู้ที่มีประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ขาดการใช้วาทศิลป์ในการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชุมชน และขาดข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องตรงกับความเป็นจริงของกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในชุมชน

ด้านอัตถจริยา ขาดการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนในงานเทศกาลต่างๆ ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ในชุมชน และขาดความกระตือรือร้น บายเบียงเมื่อมีคนต้องการความช่วยเหลือ

ด้านสมานัตตตา ขาดการร่วมวางแผนในการลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ขาดการการมอบหมายงานตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเหมาะสม และขาดร่วมเสนอแนะนโยบายที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมต่อชุมชน

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ด้านทาน การให้สิ่งของเพื่อประโยชน์แก่คนอื่นชุมชนได้มีการแบ่งปันแจกจ่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยเฉพาะผู้ที่ขาดแคลนและพิการทางชุมชนจะดูแลเป็นพิเศษเพื่อบรรเทาทุกข์ให้มีชีวิตที่ดีขึ้นถ้ามีการช่วยเหลือมาจากหน่วยงานของรัฐชุมชนเราก็จะแบ่งปันกันให้ทั่วถึง ถ้าของน้อยไม่พอแจกจ่ายทางคณะกรรมการก็จะพิจารณาถึงความจำเป็นของแต่ละครอบครัวก่อนเป็นลำดับมานอกจากนี้ชุมชนสุคันธารามยังได้สำรวจดูแลแต่ละครอบครัวทุกๆ เดือนว่าแต่ละครอบครัวที่ขาดแคลน

ต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง เช่น ข้าวปลา อาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ก็จะนำไปแจกจ่ายให้ครอบครัวนั้นๆ โดยการเปิดรับบริจาคสาธยายน้ำใจของชุมชนที่พอมีพอกินมาหยิบยื่นให้ครอบครัวที่ขาดแคลน

ด้านปิยวาจา ชุมชนสุคันธารามซึ่งตั้งอยู่ติดกับวัดสุคันธารามอยู่แล้ว ทางวัดก็เปิดเสียงตามสายประชาสัมพันธ์ให้คนอยู่ในชุมชนพูดจาอย่างมีสติใช้สติก่อนพูดออกมา พูดจาหักทลายถามไถ่กันด้วยคำพูดที่ไพเราะ แต่ก็มีบ้างที่พูดออกไปโดยไม่ได้คิดทำให้เกิดปัญหา แต่คณะกรรมการก็ไม่ได้นิ่งดูเฉยถ้าทราบว่ามีทะเลาะกันก็นำทั้งสองฝ่ายมาเคลียปัญหาให้จบลงโดยดีให้เข้าใจกัน คำพูดเป็นสิ่งที่สำคัญมาก คนจะรักจะเกลียดก็ขึ้นอยู่กับคำพูดถ้าพูดจาดีมีสมาคารวะอ่อนน้อมถ่อมตนคนก็รักก็มีเสน่ห์

ด้านอัตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นตลอดถึงคนที่อยู่อาศัยในชุมชนได้รับประโยชน์จากการกระทำหรือพฤติกรรมของเราการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ช่วยเหลือคนอื่นนั่นเอง เล็กๆ น้อยๆ นิดๆ หน่อยๆ ก็เป็นการแสดงการมีน้ำใจ มีอาหารยื่นอาหารให้ รินน้ำให้ ยกข้าวให้ หรืออะไรก็ตามแต่ เห็นใครทำอะไร ของตก เก็บให้เลย นั่นก็คือการกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ นี่ก็แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เราประพฤติในชีวิตประจำวันที่เป็นประโยชน์ ถ้าใครประพฤติอย่างนั้นกับเรา เราก็ชอบ แล้วในขณะเดียวกัน เราสามารถประพฤติตนเป็นประโยชน์ได้ทุกๆ วัน เพราะว่าชีวิตวันหนึ่งวันหนึ่งก็ล่วงไปทีละขณะที่ละขณะจริงๆ เรียกกลับคืนมาไม่ได้เลย แต่เราได้รับประโยชน์อะไรจากชีวิตขณะหนึ่งที่ล่วงไป

ด้านสมานัตตตา การมีตนเสมอ การเคารพนับถือกันตามสมควรแก่สถานะ ไม่ยิ่งทงตัว ความเป็นผู้มีตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตัวดีวางตัวเสมอต้นเสมอปลายกับทุกคน คณะกรรมการได้ประชุมกันและแวะไปเยี่ยมเยียนดูความเป็นอยู่ของครอบครัวที่มีปัญหาเช่นขาดแคลน ต้องการความช่วยเหลือ จึงตั้งใจทำหน้าที่ให้ดีที่สุดให้สมกับชาวชุมชนไว้วางใจให้เป็น คณะกรรมการ การทำตัวให้เป็นคนน่ารัก น่าเคารพนับถือ และนำให้ความช่วยเหลือร่วมมือ การทำตัวได้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ ปฏิบัติตัวเหมาะสมกับภาวะที่ตัวเป็น เป็นกันเอง ไม่ถือเนื้อถือตัว แต่ไม่ปล่อย เข้าหา พูดจาดูง่ายอ่อนน้อมถ่อมตน แต่เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่ยั่ววนในสิ่งที่ไม่ดี

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึง “ศึกษารูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ น่าสนใจ และนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

จากการศึกษา รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่ารูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประเด็นจากข้อคำถามในแบบสอบถาม ที่กลุ่มตัวอย่างมีความ

คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวีรวัฒน์ รอดสุโข ได้วิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือ การดูและการสอนตามปกติ พบว่า นักเรียนที่สอนโดยการสอนด้วยหนังสือการดูและประกอบ วิชาพระพุทธศาสนา มีความรู้เพิ่มขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยการสอนตามปกติ^๑

๕.๒.๒ รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายด้าน

๑) ด้านทาน จากการศึกษา รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่พร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน มีการนำสิ่งของและปัจจัยอื่นๆ ไปให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนตามสมควร ในชุมชนของท่านมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ความสนใจเอาใจใส่ในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนด้วยความถูกต้อง และเป็นธรรม ให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิธัญญา สนั่นเมือง ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ สังคหวัตถุ ๔ คือ (๑) ทาน การให้ (๒) ปิยวาจา การรู้จักพูดจาไพเราะอ่อนหวาน (๓) อัตถจริยา รู้จักเกื้อกูลกัน (๔) สมานัตตตา รู้จักการวางตนสม่ำเสมอและให้เข้ากับคนอื่น โดยหลักธรรมนี้สามารถนำมาประยุกต์กับการท างานและการสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ได้ โดยผ่านพฤติกรรมตามธรรมชาติ อันได้แก่ ทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งด้านการงานและส่วนตัว ให้ความคุ้นเคยเป็นกันเองและสนใจในทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานอื่น ชมเชย และสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำงานดีและประพฤติดีและจัดให้มีการฝึกอบรมประชุมสัมมนา แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดความรู้และสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ^๒

๒) ด้านปิยวาจา จากการศึกษา รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ท่านทักทายและพูดจាកันด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน คอยแนะนำ และให้ความรู้ที่มีประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน มีการใช้วาทศิลป์ในการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชุมชน ร่วมให้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องตรงกับความเป็นจริงของกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในชุมชน มีการอธิบายเหตุผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันได้อย่างนิ่มนวลไม่เกิดความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวอรปริยา วสุ

^๑พระวีรวัฒน์ รอดสุโข, “เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการดูและและการสอนตามปกติ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕).

^๒นิธิธัญญา สนั่นเมือง, คู่มือรวบรวมกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติผิดวินัยตาม บทบัญญัติพรบ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๓๕, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๕.

มหันต์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีจัดการความขัดแย้งในทัศนะของพระไพศาล วิสาโล” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผลการศึกษาพบว่า ๑. ความขัดแย้งมี ๒ ประเภท คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจกับความขัดแย้งภายนอก โดยเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างเหตุปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ อกุศลมูล ปัญจธรรม กับ เหตุปัจจัยภายนอก การจัดการความขัดแย้งด้วยหลักพระพุทธศาสนานั้นสามารถกระทำได้ทั้งเชิงรับ เชิงรุก หรือ ทั้งสองอย่างประกอบกัน โดยนำหลักพุทธธรรมสำคัญมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญ เช่น หลักขันติธรรม หลักอนัตตา หลักอปริหานิยธรรม หลักสามัคคีธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับวิธีการจัดการความขัดแย้งในยุคปัจจุบัน เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ย การประนีประนอมยอมความ การโน้มน้าว การหลีกเลี่ยง หรือ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ๒. ทั้งแนวคิดและกระบวนการพุทธสันติวิธีที่พระไพศาล วิสาโล นำมาใช้ นั้น เป็นการผสมผสานกันระหว่างหลักการของพระพุทธศาสนาดั้งเดิม ร่วมกับ แนวคิดตะวันตกสมัยใหม่ และหลักการของพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ด้วยความเชื่อที่ว่าโลกกับธรรมแยกจากกันไม่ได้ ดังนั้นการทำงานเพื่อสังคมจึงเป็นการปฏิบัติธรรมไปพร้อมกัน สันติภาพในทัศนะของท่าน จึงมิใช่สภาวะที่สังคมสงบไร้สงครามและความขัดแย้งเท่านั้น แต่ต้องเป็นสังคมที่มีโครงสร้างที่เป็นธรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อเอื้อให้คนในสังคมนั้นๆ ได้เข้าถึงทรัพยากรต่างๆ อย่างเท่าเทียม และมั่นคงทั้งทางกาย และทางใจ ๓. กระแสโลกาภิวัตน์ และลัทธิบริโภคนิยมมีส่วนสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง ประกอบกับโครงสร้างของระบบต่างๆ ในสังคม ไม่ให้ความสำคัญต่อคนในสังคมเสมอกันทุกระดับชั้น ทำให้เกิดเป็นความขัดแย้งลุกลามไปทั่วประเทศ วิธีการจัดการความขัดแย้งจึงต้องทำด้วยความเมตตาโดยมีสติปัญญากำกับอย่างระมัดระวัง โดยการให้ความรู้แก่คู่กรณี ทั้งโน้มน้าวให้คู่กรณีเห็นความสำคัญและยินดีเข้าสู่กระบวนการพุทธสันติวิธีอย่างเต็มใจ เพื่อให้สามารถจัดรากเหง้าของปัญหาได้อย่างแท้จริง”

๓) ด้านอัตถจริยา จากการศึกษา รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุขันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนในงานเทศกาลต่างๆ เสนอตนเองในการช่วยเหลือชุมชนโดยไม่ต้องร้องขอ คอยดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือบุคคลในชุมชนตามความเหมาะสม เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ในชุมชนมีความกระตือรือร้น ไม่บายเบี่ยงเมื่อมีคนต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตโต)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกันทั้งโดยการสมรสและการสืบเชื้อสายโลหิต ครอบครัวทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการอบรมและดูแลบุคคลในครอบครัว เป็นแกนกลางของระบบความสัมพันธ์ในสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญต่อการดำรงชีวิตครอบครัวมีหลากหลายประเภท สำหรับสังคมไทยสามารถจัดได้ ๒ ประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายหรือครอบครัวใหญ่ ถ้าครอบครัวมีความมั่นคงก็สามารถพัฒนานำพาบุคคลไปสู่ ความเจริญอก

^๑นางสาวอรปริยา วสุมหันต์, “พุทธวิธีจัดการความขัดแย้งในทัศนะของพระไพศาล วิสาโล”, **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

งามได้ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าครอบครัวมีความขัดแย้งก็นำพาไปสู่ความเสื่อมของบุคคล ครอบครัว และสังคมได้จากการศึกษาปัญหาความขัดแย้งของครอบครัวไทยพบว่า มีปัญหาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ๑) ปัญหาความขัดแย้งขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาความแตกต่างด้านลักษณะนิสัย ทศนคติ หรือบุคลิกภาพที่เป็นเชิงปัจเจกบุคคล หรือมาจากครอบครัวเดิม ๒) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของครอบครัว เช่น ปัญหาด้านการเงิน และปัญหาของบุคคลในครอบครัวที่ไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นปัญหาระดับกลาง ๓) ปัญหาความขัดแย้งในระดับรุนแรงของครอบครัว เช่น ปัญหาการหย่าร้าง การนอกใจการไปมีภรรยาหรือสามีใหม่ การทะเลาะเบาะแว้งขั้นรุนแรง ที่นำไปสู่การทำร้ายซึ่งกันและกันหรือนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวจนไม่สามารถประคับประคองสภาพครอบครัวให้อยู่รอดมั่นคงได้

๔) ด้านสมานัตตา จากการศึกษา รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ในชุมชนมีการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เสนอความคิดเห็นอย่างเป็นธรรม เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจด้วยความยุติธรรม ไม่เอินเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้ร่วมเสนอนโยบายที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมต่อชุมชนของท่าน มีการร่วมวางแผนในการลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชนของท่านอย่างสม่ำเสมอ ชุมชนท่านมีการมอบหมายงานตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปัญญาววัฒน์ สิริภทโท (เลิศเกียรติธรรม)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความขัดแย้งของสังคมไทยกับการแก้ปัญหาตามอริยสัจ ๔ ผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งนำไปสู่ความวุ่นวายของสังคมไทยและสาเหตุของความขัดแย้งของสังคมไทยมีสาเหตุมาจาก ๑) ความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่างของความคิดเห็นและรับรู้ของบุคคล ๒) ความขัดแย้งจากการรับข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ๓) ความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากเรื่องผลประโยชน์ ๔) ความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากความสัมพันธ์ของบุคคล ๕) ความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากโครงสร้างแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสังคมไทยกับแนวทางอริยสัจ ๔ กับการแก้ไขปัญหาทางออกได้อย่างถูกต้องตามหลักธรรม อริยสัจ ๔ แปลว่าความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการซึ่งก็ได้แก่ ทุกข์ ความจริงเรื่องความทุกข์ของจิตใจมนุษย์ (เป็นผล) ๒) สมุทัย ความจริงในเรื่องเหตุของความทุกข์ (เป็นเหตุ) ๓) นิโรธ ความจริงในเรื่องการดับสิ้นไปของความทุกข์ (เป็นผล) ๔) มรรค ความจริงในเรื่องการปฏิบัติเพื่อความดับสิ้นไปของความทุกข์ (เป็นเหตุ) เมื่อสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตามแนวทางอริยสัจ ๔ แล้วความขัดแย้งของสังคมก็หมดไป^๕

๕.๒.๓ การอภิปรายผลตามสมมติฐาน

ผลวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบ รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อปี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

^๕พระปัญญาววัฒน์ สิริภทโท (เลิศเกียรติธรรม)ดร, “ความขัดแย้งของสังคมไทยกับการแก้ปัญหาตามแนวทางอริยสัจ๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

อริศรา โยศรีคุณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระดับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเอาชนะ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม และด้านการยอมให้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๑, ๓.๙๙, ๓.๙๗ และ ๓.๘๖ ตามลำดับ ส่วนด้านการหลีกเลี่ยง อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย ๒.๖๔ เมื่อศึกษาการเปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑. ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนให้เกิดความสามัคคีเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้ชุมชน

๒. ภาครัฐควรสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตภายในชุมชน

๓. ภาครัฐควรมีการสร้าง ความสนใจเรื่องผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ และมีการพัฒนาชุมชนให้เกิดความขัดแย้งน้อยลง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑. ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดการความขัดแย้งในเชิงรุกเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

๒. ควรมีการยึดแนวสังคหวัตถุ ๔ ในด้านทาน โดยการเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนและยึดประโยชน์สุขส่วนรวม

๓. ควรมีการยึดแนวสังคหวัตถุ ๔ ในการให้บริการด้านสมานัตตตา โดยมีความเสมอต้นเสมอปลายและวางตนให้เหมาะสมในการปฏิบัติงาน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากปัจจัยสวนบุคคลเช่น ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยชุมชน ปัจจัยทางจิตวิทยา เป็นต้น

๒. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาด้วยการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การจัดสนทนากลุ่ม (focus group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด และลึกซึ้งกว่านี้

๓. ควรจะมีการศึกษาเรื่อง “การสร้างควมสามัคคีตามหลังธรรมสังคหวัตถุ ๔ ของชุมชนสุคันธาราม แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”